



**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
Pedagogická fakulta MU

# Well-being u začínajících učitelů:

## *„Should I Stay or Should I Go“ (The Clash)*

Jan Mareš a Tomáš Kohoutek

s poděkováním celému týmu ve složení

Michaela Píšová, Světlana Hanušová, Klára Uličná, Eva Minaříková,  
Miroslav Janík, Tomáš Janík

# Teoretický kontext

- Emerging adulthood (kontext dalších životních domén)(Arnett, 2000; Macek a kol., 2007 aj.)
- Fáze profesní socializace (Lukas, 2008),
- Profesní well-being (např. Saaren et al., 2006)
- Evaluační aktivity fakulty a univerzity
  
- *Racionální (objektivní důvody) i emocionální (mj. well-being) vedoucí k (ne)přijímání profesních závazků*

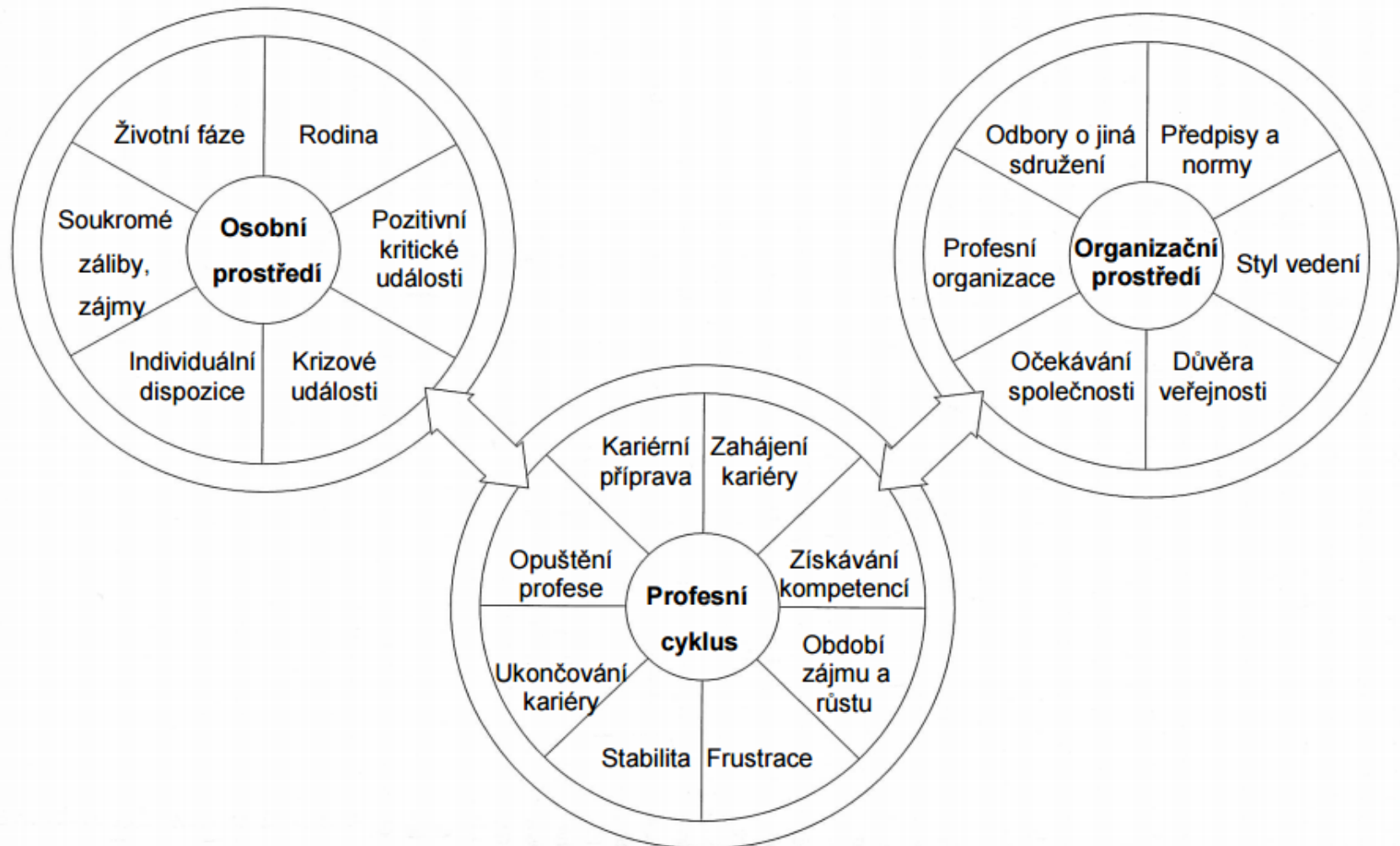


**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
Pedagogická fakulta MU

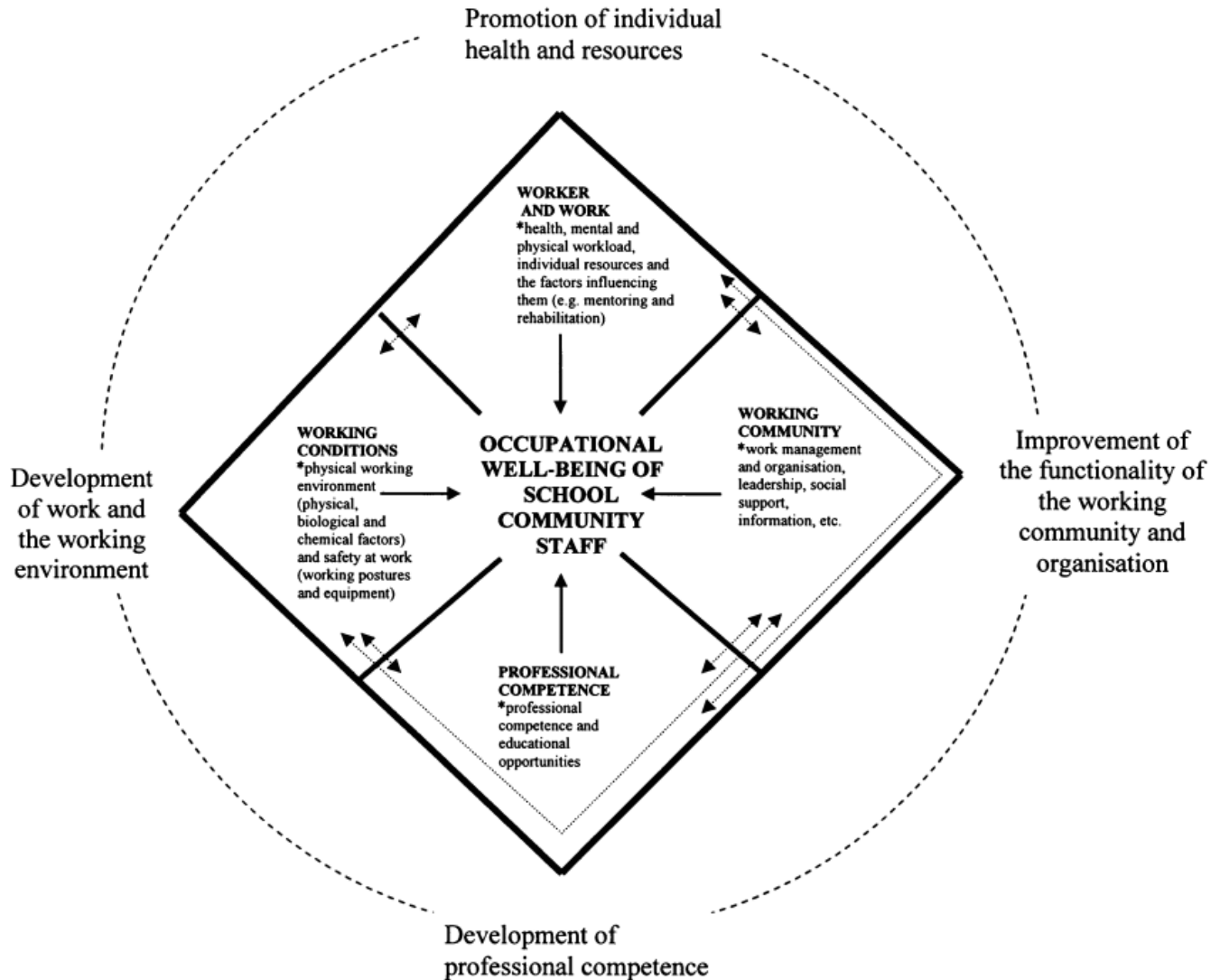
# Jeden z možných modelů profesní socializace

(Fessler, Ingram, 2003 mod. Lukas, 2008)



# Well-being v učitelské profesi

(Saaren a kol., 2006, s. 250)



# PŘÍČINY DROP-OUTu – část projektu NOVICE

Přehledové studie: Borman & Dowling, 2008; Guarino, Santibanez, & Daley, 2006; Johnson, Berg, & Donaldson, 2005

## OBJEKTIVNÍ DETERMINANTY

- vlivy globalizace, imigrace, demografické faktory, ekonomické a environmentální faktory – slovy Clandinin (2009) 'shifting social landscape'
- vliv státu a vzdělávací politiky, zejména vzrůstající tlak na akontabilitu, manažerismus atd. (např. Bloomfield, 2009; Smyth, Down & McInerney, 2010).
- vliv komunity blízké škole, rodičů (Allensworth et al., 2009; Ladd, 2011)
- sociodemografická charakteristika školy, vybavení školy
- škola / klima školy, leadership, kolegové a míra spolupráce, vztahy
- podpora profesního rozvoje – indukce, mentoring
- kvalita žáků, kázeň, interakce ve třídě (...)

## SUBJEKTIVNÍ DETERMINANTY

- velmi široké pole výzkumu, v analyzovaných studiích se objevují koncepty (profesní) identity, motivace k výkonu profese, závazky, „povolání“ (calling), **well-being**, pracovní spokojenost, negativní emotivita (stres, frustrace aj.)



**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
Pedagogická fakulta MU

# DROP-OUT u začínajících učitelů

- Míra drop-outu je významně vyšší u začínajících učitelů - přesvědčivě doloženo ve všech analyzovaných studiích (srov. přehledové studie Borman & Dowling, 2008; Guarino et al., 2006)
- Kritické období profesní iniciace 3 – 5 leté, výsledky naznačují, že k obratu dochází až po 5 letech výkonu profese (např. (Stokking, Leenders, De Jong, & Tartwijk, 2003)
- Studie rovněž naznačují vztah mezi i „kvalitou“ učitele a drop-outem: např. absolventi s výbornými studijními výsledky s větší pravděpodobností nenastupují do škol, hledají uplatnění v jiných profesích (Davis, 2001, Sanders, 2001, Cooper & Alvarado, 2006, OECD, 2005)
  
- **Vysoký drop-out :**
  - USA 39-46% (Ingersoll, 2002, 2003 aj.), Velká Británie 35% (Sturman et al., 2005), Austrálie 20-50% (Manuel, 2003).
- **Naopak nízký drop-out:**
  - Japonsko 3%, Jižní Korea 3%, Finsko 7%, SRN 5% (podle Cooper & Alvarado, 2006; Ministry of Education, 2008; OECD, 2005)



**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
**Pedagogická fakulta MU**

# Vstup učitelů ze školy do praxe v ČR (Koucký a kol., 2014; studie REFLEX 2013)

- *(novější údaje bohužel agrgovány za celé VŠ, nelze je tedy pro naše účely použít)*
- Absolventům Mgr. studia je přes 30 let
- Přes 70% už má práci v době absolutoria (pozitivní rozdíl proti jiným oborům)
- více než třetina (35,5%) si práci našla přímou domluvou ve škole (vliv praxí)
- Nastoupili v průměru po necelých dvou měsících od získání diplomu
- Jejich plat je v průměru těsně pod 20 tis.
- Tři čtvrtiny z nich nastupují na pozici související s vystudovaným oborem a u 60% z nich odpovídá úroveň i obor vzdělání pracovní pozici
- 68% z nich pracuje ve veřejném sektoru
- **V průměru jsou se svou prací spíše spokojeni a uplatňují v ní poznatky získané ve škole (a tyto poznatky spíše oceňují)**
- **Drop-out lze jen odhadovat.** Po čtyřech letech pracuje mimo školství přes 20% absolventů PdF (odpovídá úroveň vzdělání a neodpovídá obor a neodpovídá úroveň vzdělání ani obor), zároveň ale práci v oboru získává i část původně na trhu práce neúspěšných.
- V průměru se odchodem ze školství jejich příjem nezvýší (Koucký a kol., 2014s. 148)



**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
Pedagogická fakulta MU

# Pilotní studie

- N=34, dostupný vzorek
- Sběr v říjnu 2015
- Online testovací systém
  - KONEČNÝ, Štěpán, Stanislav JEŽEK a Jan MAREŠ. *Správa Elektronických Dotazníků (SED)*. 2010.
- Cílem úpravy nástroje a ověření reakce začínajících učitelů
- Dílčí úpravy dotazníku
- V těchto dnech ostrý sběr

Žáci  
Na škále pod otázkou označte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor.

13. Ve třídě se (s žáky) cítím dobře.

zcela souhlasím



14. Žáci se v mých hodinách cítí dobře.

zcela souhlasím



15. S žáky mám dobré vztahy.

zcela souhlasím



16. Ve třídách, ve kterých učím, mají žáci mezi sebou dobré vztahy.

zcela souhlasím



17. Žáci mě vnímají jako dobrého učitele.

zcela souhlasím



18. Žáci mě uznávají jako autoritu.

zcela souhlasím



19. Žáci se v mých hodinách chovají slušně.

zcela souhlasím





# Well-being

Když se zamyslíte nad svým životem

81. V mnoha směrech se můj život blíží mé ideální představě.

vůbec nesouhlasím



spíše nesouhlasím



nemohu se rozhodnout



spíše souhlasím



zcela souhlasím



82. Podmínky mého života jsou skvělé.

vůbec nesouhlasím



spíše nesouhlasím



nemohu se rozhodnout



spíše souhlasím



zcela souhlasím



83. Se svým životem jsem spokojený(á).

vůbec nesouhlasím



spíše nesouhlasím



nemohu se rozhodnout



spíše souhlasím



zcela souhlasím



84. Doposud se mi od života dostalo téměř všeho, co jsem chtěl(a).

vůbec nesouhlasím



spíše nesouhlasím



nemohu se rozhodnout



spíše souhlasím



zcela souhlasím



85. Kdybych mohl(a) žít svůj život znovu, nezměnil(a) bych takřka nic.

vůbec nesouhlasím



spíše nesouhlasím



nemohu se rozhodnout



spíše souhlasím

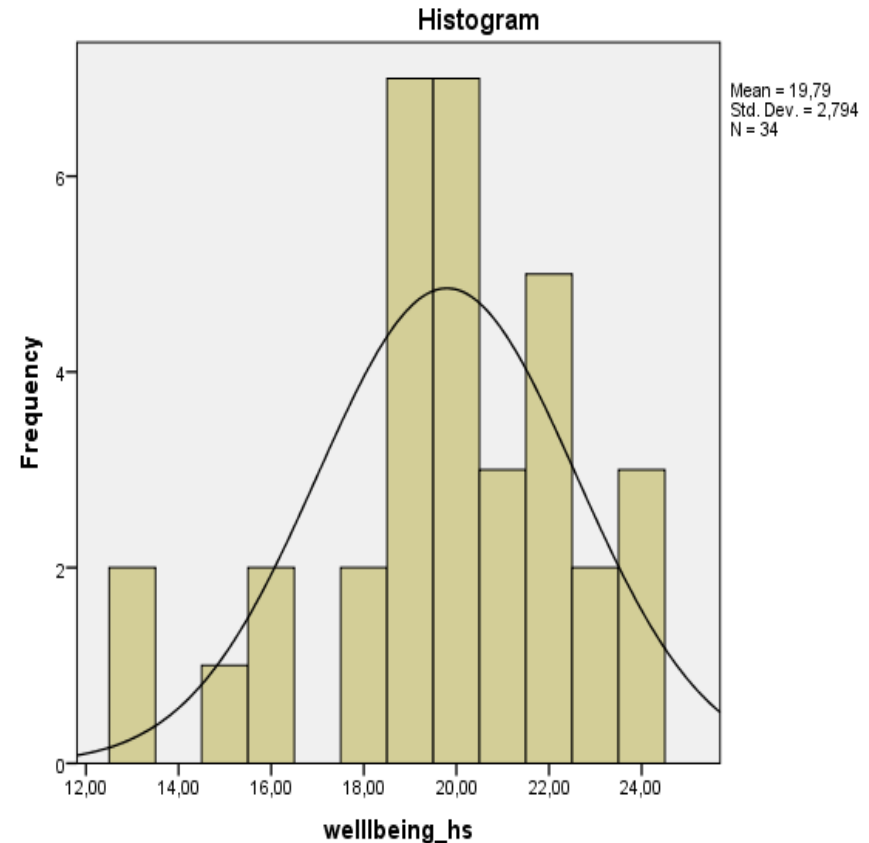


zcela souhlasím



# Výběr z výsledků pilotáže

- Well-being
- škála v překladu Kebza, Šolcová; pět položek; pětibodová škála
- (N= 34) cíleně oslovených motivovaných absolventů ochotných participovat na pilotáži
- přesto alespoň určitá míra variability dat (spokojenost ve všech otázkách – min 20 bodů; 25 maximum)



# Souvislosti well-beingu s dílčími položkami dotazníku u pilotního vzorku

- Žáci v mých hodinách podávají dobré výkony.  $r=0,480$
- Žáci v mých hodinách pracují usilovně (podle svých možností).  $r=0,330$
- Ve třídách, ve kterých učím, mají žáci mezi sebou dobré vztahy.  $r=0,380$
  
- Zátěž nevýukovými povinnostmi je v naší škole přiměřená (např. projekty, školní výlety).  $r=0,460$
  
- Rodiče mě uznávají jako profesionála.  $r=0,472$
- Rodiče oceňují mou snahu děti něčemu naučit.  $r=0,435$
- Rodiče přijímají spoluzodpovědnost za chování i studijní výsledky svých dětí.  $r=0,413$
- Rodiče se věnují svým dětem, aby měly ve škole lepší výsledky.  $r=0,415$
- Rodiče se pravidelně o své děti zajímají.  $r=0,467$

***Bez významných: vztahů: prostředí školy, vedení školy***



**novice**

Institut výzkumu školního vzdělávání  
**Pedagogická fakulta MU**

Na dotazy se těší

Jan Mareš

Tomáš Kohoutek